

مه‌ره‌ه‌ای اصلی کودتای ۲۸ مرداد؟

۴ مرداد ۱۴۰۰ ساعت ۲۱:۰۰

از اول تیر دو گروه کاری برای پشتیبانی از عملیات پایگاه تهران در سازمان سیا شکل گرفت. آمریکایی‌ها می‌خواستند دبیرخانه نظامی را در تهران راه بیندازند و همزمان جنگ روانی را به کمک بگیرند...

انگلیس پس از آن که با ملی شدن صنعت نفت در ایران از این ثروت محروم گردید با طراحی کودتایی با هدف سرنگونی دولت مصدق، دولت آیزنهاور را به بهانه «خطر نفوذ کمونیست در ایران» به اجرای این کودتا متمایل ساخت. حسین علاء، وزیر دربار یکی از کسانی بود که سفیر آمریکا را در جریان مسائل ایران می‌گذاشت. سردار فاخر، رئیس مجلس شانزدهم، پیشنهاددهنده طرح اجیر کردن اوباش و چاقوکش‌ها بود؛ اما جز این‌ها افراد دیگری هم بودند که از نمایندگان و سناتورها در میان آن‌ها به چشم می‌خورد: «در شهریور - مهر ۱۳۳۱، نام سید ضیاء، خواجه‌نوری، چند سناتور و نماینده مجلس شورا، چند افسر بلندپایه و رشیدیان به میان آمده بود که برنامه کودتا را به یاری ماموران انگلیسی پیش می‌بردند. کسانی مانند میراشرفی و بقایی در جریان‌های مختلف ضد مصدق شرکت داشتند. این امر بعید است که این افراد در خلوت خود نشسته و از توطئه‌چینی دست شسته باشند. به احتمال بسیار، برخی از این اشخاص یا کسان دیگر که نامشان پنهان مانده است، در تدوین برنامه به عاملان آمریکایی - انگلیسی کمک می‌رسانند. در کنار این، از اول تیر دو گروه کاری برای پشتیبانی از عملیات پایگاه تهران در سازمان سیا شکل گرفت. آمریکایی‌ها می‌خواستند دبیرخانه نظامی را در تهران راه بیندازند و همزمان جنگ روانی را به کمک بگیرند: «رابط سازمان سیا با افسران توطئه‌گر ایرانی، سرهنگ عباس فرزندگان بود. او در گذشته با مستشاران نظامی آمریکایی در تهران همکاری کرده بود. مدتی معاون وابسته نظامی ایران در واشنگتن بود و اکنون در آمریکا دوره نظامی می‌دید.» او آموزش دیده بود تا در تهران نیروهای نظامی را جذب کودتا کند. او به دبیرخانه نظامی پیوست که با حضور سرتیپ نادر باتمانقلیچ، سرهنگ اخوی و سرهنگ زند کریمی تشکیل می‌شد. سرهنگ نعمت‌الله نصیری فرمانده گارد شاهنشاهی نیز یکی از افرادی بود که پیش از تصویب برنامه آژاکس در میان افسران تکاپو داشت: «او در اواخر خرداد به سرهنگ ممتاز، فرمانده تیپ ۲ کوهستانی و مسئول حفاظت از خانه نخست‌وزیر پیشنهاد کرده بود به هواخواهی شاه بیاید.»

منبع: سهراب یزدانی، کودتاهای ایران، تهران، نشر ماهی، چاپ اول، ۱۳۹۵، ص ۱۲۴

